

Bemerkingen bij de speerpunten van het Leersteundecreet:

We zijn op zoek naar 'inclusie'



Ouders voor Inclusie en het Steunpunt voor Inclusie¹ namen de speerpunten van het Leersteundecreet onder de loep. Zij consulteerden hun achterban, ouders van kinderen en jongeren met specifieke noden die de keuze voor inclusie maken, vanuit verschillende onderwijsniveaus (kleuter-, lager- en secundair onderwijs en leerlingen die reeds een inclusief schooltraject doorlopen hebben).

Bij het lezen van de speerpunten voelen we ons genoodzaakt om het beleid te wijzen op een aantal fundamentele zaken die in de verdere uitwerking van het Leersteundecreet moeten meegenomen

¹ Steunpunt voor Inclusie is ontstaan vanuit de oudervereniging Ouders voor Inclusie. Zij bieden informatie aan, inventariseren drempels en barrières die kinderen en ouders ondervinden in de reguliere school, en geven concrete ondersteuning aan kinderen en ouders in inclusiesituaties. Het Steunpunt voor Inclusie vertrekt vanuit individuele vragen maar tracht ook kennis te ontsluiten en zet in op sensibilisering.

www.oudersvoorinclusie.be

worden, wil men kwaliteitsvol onderwijs voor alle kinderen en jongeren waarmaken en effectieve verandering op gang te brengen.

Hier volgt dan ook een **boodschap van algemeen nut**:

Stel de hefboomen naar inclusie centraal

- Een **inclusief onderwijssysteem** zal zorgen dat zeer diverse kinderen en jongeren samen opgroeien en zich (leren) ontwikkelen in deze maatschappij. Zoals in het referentiekader voor onderwijskwaliteit (ROK) ook staat: scholen en jongeren gaan positief om met diversiteit. Inclusief onderwijs gaat om **gelijke kansen** krijgen. Deze speerpunten leiden niet tot 1 onderwijssysteem, meer nog we hebben het gevoel dat er stappen achteruit worden gezet. We evolueren met deze speerpunten terug naar een integratiegedachte in plaats van een inclusiegedachte. België heeft het **VN-verdrag voor personen met een beperking, artikel 24**, dat het recht op inclusief onderwijs garandeert, ondertekend. Dit gaat samen met een duidelijke verwachting om inspanningen te leveren. De speerpunten gaan echter niet expliciet over het waarmaken van inclusief onderwijs. We vinden geen enkele term terug die de hefboomen zijn om een inclusief onderwijssysteem te realiseren. Recht op aanpassingen, proportionaliteit, partnerschap, participatie, gelijke kansen, etc. Hierdoor kan iedereen er zijn interpretatie aangeven en komt de deur open te staan voor vrijblijvendheid. Dat er geen koppeling wordt gemaakt met het **inschrijvingsrecht** is ronduit problematisch. We weten dat een onduidelijke beleidsvisie en subjectieve begrippen als 'draagkracht' ons terugbrengen naar een situatie van voor 2015 waarbij ouders bij de inschrijving in de kou staan (zie [rapport Drempels en barrières](#)). Er ontstaat willekeur en de meest kwetsbare ouders en kinderen zullen hier de dupe van zijn. **Dit is geen beleid van kansen.**
- **Veranderingen zijn succesvol als het goede ook behouden kan worden.** Dankzij het M-decreet zijn **redelijke aanpassingen** meer en meer een onderdeel van de Vlaamse onderwijswetgeving en praktijk geworden. Ouders en scholen die kiezen voor inclusief onderwijs hebben een kader en voelen zich gesteund. Door met geen woord te reppen over redelijke aanpassingen, komen we terecht in wetgeving en praktijk op losse schroeven. We ijveren al langer voor een **degelijke evaluatie van voorgaande regelgeving** en de richting van het beleid niet te laten bepalen door de luidste stemmen in de media en opinie. We merken dat de uitwerking van de speerpunten rond kwaliteitsvolle ondersteuning zich baseert op het 'Evaluatiemodel van het ondersteuningsmodel' van de commissie Struyf, wat op zich voor een meer gefundeerd verhaal zorgt.
- Deze speerpunten zullen de polarisatie echter opnieuw aanwakkeren en ouders die kiezen voor inclusie zullen hun keuze keer op keer moeten verantwoorden. Wij hoeven geen vijf jaar te wachten om te weten dat dit zal resulteren in meer kinderen in het buitengewoon onderwijs. Het zou sterker zijn om flexibele maattrajecten binnen scholen te versterken, dan kinderen van het ene onderwijssysteem naar het andere te verhuizen.

Het Leersteundecreet moet:

- het recht op inclusief onderwijs duidelijk expliciteren.
- een strategische beleidsplanning inhouden om inclusief onderwijs te realiseren (zoals reeds geadviseerd door de Vlaamse Onderwijsraad).

- termen als onderwijsnoden, redelijke aanpassingen, proportionaliteit, inschrijvingsrecht, zorgcontinuüm opnemen om transparante en objectieve regelgeving te bekomen.
- **Veranderingen zijn binnen een beleid, een organisatie, succesvol als ze van bij de start ‘de gebruikers’ meenemen.** Het beleid zal dan beter afgestemd zijn en een grotere gedragenheid zal bekomen worden. We moeten nu vaststellen dat we als **ouders niet betrokken** zijn bij het opstellen van deze speerpunten. We hebben vorig jaar n.a.v. het begeleidingsdecreet een [uitgebreide nota](#) overgemaakt aan minister Weyts. We verzamelden bezorgdheden en vragen van ouders, maar herkennen hier weinig van in de speerpunten. Het beleid mist dus de stem en de inbreng van ouders.
- Het negatieve taalgebruik van de speerpunten (planlast, zorgzwaarte, etc.) zorgt voor een negatieve connotatie ten aanzien van zorg en ondersteuning. Veranderingen neerzetten als het **aanpakken van uitdagingen met een degelijke visie en plan** zal alle betrokkenen motiveren om samen te werken. We pleiten dan ook om de inspirerende en succesvolle trajecten en verhalen mee te nemen in de uitbouw van een beleid. Het is niet de diversiteit aan kinderen die de zuurstof uit leerkrachten haalt, maar een onderwijssysteem dat gericht blijft op het dichten van verschil en niet op het waarmaken van een samen-verhaal.

Het leersteundecreet moet:

- ouders en hun gebruikersorganisaties (o.a. Ouders voor Inclusie) betrekken bij het tot stand komen van een nieuw decreet en implementatie ervan.
- een positieve ingesteldheid hanteren om de uitdagingen in de praktijk aan te pakken.

Stel het samenwerkingsverhaal met erkenning van de positie van ouders centraal

- **Ouders zijn in het onderwijstraject van hun kind de eerste verantwoordelijke en continue figuur, hen betrekken zal zorgen dat onderwijs en ondersteuning op maat kan geboden worden zowel op school als in de thuiscontext.** De positie van ouders als gelijkwaardige partner wordt in het vijfde speerpunt niet erkend. Een ouders wordt neergezet als iemand die geïnformeerd moet worden. Dit geeft geen erkenning aan het feit dat ouders nu vaak de drijvende kracht zijn in het realiseren van onderwijs voor hun kind met specifieke noden. Het beleid moet net mogelijkheden en voorwaarden creëren om samen te werken met ouders (structureel overlegtijd inbedden, leerkrachten klasvrij maken, etc.). De focus moet dus liggen op **samenwerking en transparante communicatie**. Dit laatste ervaren wij als ouder als een groot pijnpunt in de dagelijkse praktijk. Ouders hebben heldere en toegankelijke informatie nodig (zoals “Hoeveel recht er is op welke/hoeveel ondersteuning?”, “Waar kan ik als ouder terecht als ik vragen/bedenkingen/problemen heb over de ondersteuning?”, “Welke acties gebeuren er klas-, leerkracht-, en leerlinggericht?”). Ondersteuners en leerkrachten moeten kunnen investeren in open communicatie met ouders: “Welke noden zijn er hier en nu?”, “Welke acties vraagt het van ons?”.
- Als ouder moet je ondersteund worden in je keuze voor inclusie en overleg en samenwerking moeten gaan over *‘Hoe maken we het onderwijs waar voor dit kind in deze school?’* i.p.v. ellenlange discussies over plaatsbepaling. De speerpunten geven munitie voor de laatste discussie. We ervaren dat de beslissing nu wordt genomen op basis van een eenzijdige overtuiging van wat het beste is plaats is voor een leerling. Het is van belang om scholen,

CLB's,... te versterken in hun samenwerkingscompetenties zodat er doelgericht overleg kan plaatsvinden vanuit respect voor de inclusieve visie van ouders.

Het Leersteundecreet moet:

- ouders als evenwaardige partner zien en de voorwaarden creëren om deze positie ook waar te maken.
- een laagdrempelig aanspreekpunt en ondersteuningspunt voorzien om scholen en ouders te versterken in een inclusieve praktijk.
- onderwijsprofessionals versterken in hun samenwerkingscompetenties.

Zet kwaliteit van ondersteuning centraal, met ouders en leerlingen als toetssteen

- **Middelen voor ondersteuning doeltreffend inzetten draagt bij tot gelijke kansen voor alle kinderen.** Ondersteuning wordt nu te weinig **geëvalueerd en bijgestuurd** in functie van doelgerichtheid. Het doel moet zijn de ontwikkelingskansen en participatiemogelijkheden van alle kinderen optimaliseren binnen de huidige school. De blik ligt nu vaak op handicap-specifieke informatie en exit-strategieën nl. kinderen en jongeren doorverwijzen naar een andere plaats. Ouders staan vaak alleen voor een hele groep professionelen, we pleiten er dan ook voor dat ouders ondersteund moeten worden in deze overlegmomenten.
- De **gerichtheid op kwaliteit van ondersteuning** in de speerpunten onthalen we positief. Daarbij is het belang van in te zetten op kwaliteit binnen **alle fases van het zorgcontinuüm**. De verhalen van ouders geven nu teveel blijk van persoonsafhankelijkheid die maakt of ondersteuning kwaliteitsvol is. We onderstrepen dat kwaliteitsvolle ondersteuning zoveel mogelijk in de klas moet ingezet worden en moet **voelbaar zijn tot op de klasvloer**. Om dit te kunnen inschatten is de stem van ouders en leerlingen cruciaal. Nu 'verdwijnen' vele uren naar verplaatsingen van ondersteuners, studiedagen, etc. Het is ook van belang dat ondersteuners voldoende ruimte krijgen om hun rol kwaliteitsvol op te nemen, als ouder komen we meermaals tegen dat vb. CLB-medewerkers overbevraagd zijn of dat ondersteuningsvragen worden doorgeschoven.
- Kwalitatieve ondersteuning wordt bekomen via gedeelde verantwoordelijkheid van **vakbekwame professionals en ervaringsdeskundige ouders**. Het samen-verhaal is dus essentieel en de deskundigheid van ouders moet in de speerpunten meer erkend worden. We juichen daarbij samenwerking, ook netoverschrijdend, toe. De kwaliteit van ondersteuning zit niet enkel vevat in de tijd dat een ondersteuner op school of in de klas is. School en ouders ondersteunen in de coördinatie van alle betrokken actoren draagt eveneens bij tot kwaliteit van ondersteuning én versterkt dus het leerproces van de leerling.
- Er moet meer zekerheid komen m.b.t. het beroep van ondersteuner. Nu merken we als ouder dat ondersteuners niet weten waar ze volgend jaar kunnen ingezet worden. Veel weten zelfs niet of ze nog hun job zullen hebben volgend jaar. Dit breng de continuïteit van de zorg in gevaar, terwijl die continuïteit zowel voor de leerling met specifiek onderwijsbehoeften als de school zeer belangrijk is.
- We pleiten er ook voor dat ouders terecht kunnen bij een **daadkrachtige, onafhankelijke en toegankelijke instantie** om problemen in verband met ondersteuning en ondersteuners te kunnen melden en daar ook ondersteuning kunnen verkrijgen om oplossingen in de situatie te bekomen. Nu gebeurt het al te vaak dat ouders terecht komen bij de personen waar ze net

de moeilijkheden mee ervaren (cfr. aanspreekpunt ondersteuningsnetwerken). Dit stelt ouders in een afhankelijke positie, waardoor ze niet durven opkomen voor hun rechten of nergens terecht kunnen en ze er alleen voor staan.

Het Leersteundecreet moet:

- transparante samenwerking en communicatie faciliteren zodat doeltreffende ondersteuning en sterke inclusietrajecten worden bekomen.
- ervaringen van ouders en kinderen en jongeren meenemen om het effect en de kwaliteit van ondersteuning te evalueren.
- Een antwoord bieden op de huidige onzekerheid binnen het statuut van ondersteuner.
- de expertise van instanties als Ouders voor Inclusie en Steunpunt voor Inclusie inzetten om het partnerschap met ouders te bekomen en kwalitatieve ondersteuning te voorzien

Stel brede leerwinst centraal

- Wanneer men oog heeft voor de participatie van elke leerling en het sociale aspect van leren, werkt men aan de totale ontwikkeling van kinderen en jongeren. We ontwikkelen veerkrachtige jongeren die zullen bijdragen aan de maatschappij. De huidige omstandigheden vanwege corona laten zien dat scholen meer zijn dan diplomafabrieken. We moeten de kaart trekken van breed leren, en naast cognitieve leerwinst ook kijken naar het sociale aspect van ons onderwijs. Kwaliteitsvolle ondersteuning moet erop gericht zijn om de talenten van elk kind en elke jongere te versterken. Deze context van breed leren en breed evalueren is noodzakelijk om kansen te creëren voor inclusie. Excelleren, en tóch oog hebben voor de talenten bij alle kinderen, hoeven elkaar niet tegen te spreken.
- Het is belangrijk dat een handelingsgerichte diagnostiek en beeldvorming behouden blijft. Het is noodzakelijk om af te stappen van de vraag: “Wat is er mis met dit kind?”. We willen niet opnieuw geconfronteerd worden met een draagkrachtafweging, maar willen komen tot het formuleren en werken met redelijke aanpassingen: “Wat heeft dit kind nodig?” en “Wat heeft deze school nodig om het kind met specifieke onderwijsbehoeften te laten participeren in de gewone klas?”. Kortom, we moeten samen komen tot handelingsgerichte acties, niet de verbijzondering van onze kinderen.

Het Leersteundecreet moet:

- Oog hebben voor de totale ontwikkeling van kinderen en jongeren, door breed leren en breed evalueren.
- Het belang van participeren en het sociale aspect van leren voorop plaatsen.
- Focussen op sterktes, talenten en handelingsgericht acties, eerder dan op diagnoses.